

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง การพัฒนาระบบการดูแลผู้ป่วยโรคเรื้อรัง
(โรคอ้วนลงพุง) ในชุมชนแออัดคลองมอญ
เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

จัดทำโดย

นางสาวสุนีย์ เตโชเรืองวิวัฒน์

ตำแหน่ง พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ

โรงพยาบาลลาดกระบังกรุงเทพมหานคร สังกัด สำนักงานแพทย์

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารมหานครระดับต้น รุ่นที่ ๓๔
สถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒

คำนำ

รายงานการศึกษาส่วนบุคคลฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการอบรมหลักสูตรนักบริหารระดับต้นรุ่นที่ ๓๔ จัดทำขึ้นเพื่อพัฒนาระบบการดูแลผู้ป่วยโรคเรื้อรัง (โรคอ้วนลงพุง) ในชุมชนเลี้ยง-โคลงมอญ เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพโดยมุ่งเน้นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพที่ถูกต้องเหมาะสมและยั่งยืน

ผู้จัดทำขอขอบพระคุณ อาจารย์ เกรียงไกร ตั้งจิตธมณีศักดิ์ดา ผู้อำนวยการโรงพยาบาลลาดกระบังกรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักการแพทย์ ที่ให้ความอนุเคราะห์เป็นที่ปรึกษาและให้คำแนะนำในการจัดทำรายงานให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีและหวัง อย่างยิ่งว่ารายงานส่วนบุคคลฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจและผู้ที่ศึกษาค้นคว้าต่อไป

สุนีย์ เตโชเรืองวิวัฒน์

๒๘ มกราคม ๒๕๖๒

สารบัญ

หลักการและเหตุผล	๑
วัตถุประสงค์	๓
เป้าหมาย	๓
ความรู้ที่ใช้ในการจัดทำรายงาน	
การวิเคราะห์สภาพปัญหาโดยใช้ SWOT Analysis	๓
TOWS Matrix	๔
การ SWOT Analysis ชุมชนเลียบคลองมอญ	๕
วงจรคุณภาพ PDCA	๕
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	
- ทฤษฎีพฤติกรรมสุขภาพ ๓ – self and promise model	๖
กรอบแนวทางการดำเนินการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	๙
ระยะเวลาการดำเนินการ	๑๑
งบประมาณ	๑๑
แนวทางการติดตามและประเมินผล	๑๒
ข้อเสนอแนะ	๑๒
ภาคผนวก	

๑. ชื่อเรื่อง

การพัฒนากระบวนการดูแลผู้ป่วยโรคเรื้อรัง (โรคอ้วนลงพุง) ในชุมชนเลียบคลองมอญ เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

๒. หลักการและเหตุผล

โรคไม่ติดต่อเรื้อรังเป็นปัญหาสำคัญของระบบสาธารณสุข เป็นโรคที่เกิดจากความ เป็นอยู่ วิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป มีเทคโนโลยีต่างๆที่เอื้ออำนวยต่อความสะดวก ส่วนหนึ่งมาจาก พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในชีวิตประจำวัน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผลจากการใช้ชีวิตที่มีพฤติกรรมเสี่ยง การ รับประทานอาหารหวานมันเค็มจัด บริโภคผักน้อยลง ดื่มแอลกอฮอล์ สูบบุหรี่ ออกกำลังกายน้อยลง และมีความเครียด อีกทั้งความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีทางการแพทย์มีมากขึ้นทำให้อัตราการตาย ลดลงอัตราการรอดชีวิตสูงขึ้น ประชาชนที่เจ็บป่วยด้วยโรคไม่ติดต้อมีจำนวนเพิ่มขึ้น ปัจจุบันกลุ่มโรคไม่ ติดต่อเรื้อรังมีอัตราผู้ป่วยและผู้เสียชีวิตสูงสุด ๖ โรค ได้แก่ โรคเบาหวาน โรคหลอดเลือดสมองและหัวใจ โรคถุงลมโป่งพอง โรคมะเร็ง โรคความดันโลหิตสูง และโรคอ้วนลงพุง ในแต่ละปีทั่วโลกมีผู้เสียชีวิตด้วย โรคเหล่านี้คิดเป็นร้อยละ ๖๓ หรือ ๓๖.๒ ล้านคน ส่วนใหญ่อยู่ในประเทศกำลังพัฒนาและด้อยพัฒนา องค์การอนามัยโลกระบุว่า ๑๐ ปีที่ผ่านมา ประเทศไทยพบว่ามีผู้ป่วยเป็นโรคไม่ติดต่อเรื้อรังประมาณ ๑.๔ ล้านคน/ปี และมีผู้เสียชีวิตด้วยกลุ่มโรคไม่ติดต่อเรื้อรังถึงร้อยละ ๗๓ สูงกว่าค่าเฉลี่ยโลกและยังเป็น สาเหตุการเสียชีวิตอันดับ ๑ ซึ่งในแต่ละปีมีผู้เสียชีวิตกว่า ๓๐๐,๐๐๐ ราย เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง และมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกๆ ปี คิดมูลค่าความสูญเสียทางเศรษฐกิจของชาติประมาณ ๒๐๐,๐๐๐ ล้านบาทต่อปี จากผลการสำรวจในปี ๒๕๕๒ พบว่า ร้อยละ ๒๑.๔ คนไทยป่วยเป็นโรคความ ดันโลหิตสูง ร้อยละ ๑๙.๔ มีภาวะไขมันในเลือดสูง ร้อยละ ๖.๙ มีภาวะน้ำตาลในเลือดสูง และประชากร ไทยเกือบ ๑ ใน ๓ เข้าข่ายภาวะน้ำหนักเกิน ร้อยละ ๘.๕ มีภาวะอ้วน อีกทั้งประชากรไทยยังมีความ รอบรู้ด้านสุขภาพในระดับที่ไม่ดีพอ อาทิเช่น ความรู้เรื่อง ๓ อ ๒ ส. พบว่าคนไทยมีความรอบรู้ด้าน สุขภาพในระดับดีมากเพียงร้อยละ ๑.๖ โรคไม่ติดต่อเรื้อรังนอกจากจะเป็นสาเหตุการตายและพิการที่ สำคัญแล้วยังส่งผลให้เกิดภาวะแทรกซ้อนตามระบบต่างๆของร่างกายรวมถึงส่งผลกระทบต่อคุณภาพ ชีวิตด้วย โรคเหล่านี้เป็นโรคทางพฤติกรรมที่สามารถป้องกันได้ ส่วนหนึ่งเกิดมาจากความเสื่อมของ สภาพร่างกายและพฤติกรรมการใช้ชีวิตประจำวันที่ไม่เหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวัยทำงานเป็นช่วง ชีวิตการมีพฤติกรรมเสี่ยงที่นำไปสู่กลุ่มโรคไม่ติดต่อเรื้อรังในอนาคตและมีโอกาสทำให้เสียชีวิตก่อนอายุ ๖๐ ปี การดูแลสุขภาพประชาชนการเพิ่มการเข้าถึงระบบบริการทางการแพทย์ การส่งเสริมป้องกันโรค และการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพจึงเป็นเรื่องสำคัญ

โรงพยาบาลลาดกระบังกรุงเทพมหานคร เป็นโรงพยาบาลในสังกัดสำนักการแพทย์ กรุงเทพมหานคร ตั้งอยู่ในพื้นที่เขตลาดกระบัง ข้อมูลพื้นที่ของเขตลาดกระบังประกอบด้วย ๖ แขวง ได้แก่ แขวงลาดกระบัง แขวงลำปลาทิว แขวงทับยาว แขวงคลองสองต้นนุ่น แขวงคลองสามประเวศ และแขวงชุมทอง จากการคัดกรองความเสี่ยงต่อการเกิดโรคเมตาบอลิกในกลุ่มประชากรกลุ่มเสี่ยงที่มี อายุ ๑๕ ปีขึ้นไปที่อยู่อาศัยอยู่ในเขตลาดกระบัง จำนวน ๑๒,๒๓๔ ราย พบปกติ ๗,๓๙๖ ราย คิดเป็นร้อย ละ ๖๐.๕๕ มีภาวะเสี่ยงต่อการเกิดโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูงและภาวะโภชนาการเกิน ๒,๖๑๒ ราย คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๓๕ และมีภาวะป่วย ๒,๒๒๖ ราย คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๒๐ โรงพยาบาล ลาดกระบังกรุงเทพมหานครไม่มีพื้นที่ในความรับผิดชอบแต่ยังคงต้องดูแลประชาชนในเขตพื้นที่

ลาดกระบังและพื้นที่ใกล้เคียงเนื่องจากโรงพยาบาลมีพื้นที่จำกัดสถานที่คับแคบและให้บริการผู้ป่วยโรคเรื้อรังร่วมกับผู้ป่วยโรคทั่วไปจึงมีผู้มารับบริการเป็นจำนวนมาก มีความแออัด ผู้รับบริการต้องรอนาน การสร้างเสริมสุขภาพเชิงรุกสู่ชุมชนจึงเป็นสิ่งสำคัญเพื่อลดความแออัด ลดเวลาการรอคอย ลดจำนวนผู้ป่วยที่มารับบริการในโรงพยาบาล และลดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง เพื่อเป็นการส่งเสริมด้านสุขภาพเพิ่มคุณภาพบริการของโรงพยาบาลสู่ชุมชนให้ประชาชนเข้าถึงบริการทางการแพทย์ได้อย่างเต็มที่ จาก การสำรวจชุมชนเพื่อวิเคราะห์ความต้องการในชุมชนเลียบคลองมอญ เขตลาดกระบัง ร่วมกับ คณะกรรมการชุมชนและเจ้าหน้าที่กลุ่มงานเวชศาสตร์ชุมชนและเวชศาสตร์ผู้สูงอายุ โรงพยาบาลลาดกระบังกรุงเทพมหานคร พบว่าสภาพชุมชนเลียบคลองมอญเป็นชุมชนกึ่งชนบท ประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวไทยเชื้อสายรามัญ ชุมชนเลียบคลองมอญมีจำนวนบ้าน ๑๘๒ หลังคาเรือน ๒๘๔ ครอบครัว มีประชากร จำนวน ๑,๐๑๔ ราย มีสิทธิประกันสุขภาพถ้วนหน้าโรงพยาบาลลาดกระบังกรุงเทพมหานคร จำนวน ๕๐๖ ราย คิดเป็นร้อยละ ๔๙.๙๐ ชุมชนเลียบคลองมอญอยู่ห่างไกลจากโรงพยาบาล ด้านการคมนาคมการเดินทางต้องใช้เรือและรถสองแถวซึ่งให้บริการบางช่วงเวลา ไม่มีคลินิก ไม่มีร้านขายยาภายในชุมชน จากการสำรวจข้อมูลสุขภาพพบว่าโรคสำคัญที่พบในชุมชนได้แก่ โรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูง โรคหอบหืดและโรคอ้วนลงพุง ปัญหาด้านภาวะสุขภาพจึงเป็นปัญหาสำคัญ เพื่อลดอุปสรรคในการเข้าถึงระบบบริการสาธารณสุข ขยายการบริการเชิงรุกจากโรงพยาบาลสู่ชุมชนและให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่เหมาะสม สร้างเสริมภาวะสุขภาพ คณะกรรมการชุมชนและเจ้าหน้าที่กลุ่มงานเวชศาสตร์ชุมชนและเวชศาสตร์ผู้สูงอายุ โรงพยาบาลลาดกระบังกรุงเทพมหานครจึงได้เลือกปัญหาโรคเรื้อรังมาดำเนินการเพื่อแก้ไขและส่งเสริมสุขภาพ โดยในปี พ.ศ.๒๕๕๗ ได้ดำเนินการในเรื่องโรคเบาหวานในชุมชน ผลการดำเนินงานพบว่าระดับน้ำตาลในเลือดและระดับน้ำตาลสะสมในผู้ป่วยเบาหวานลดลง ปีพ.ศ.๒๕๖๐ ผลการวัดค่าเฉลี่ยดัชนีมวลกายของประชาชนในชุมชนจำนวน ๑๑๓ ราย พบว่า มีน้ำหนักอยู่ในเกณฑ์ปกติ จำนวน ๑๘ ราย คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๙๔ น้ำหนักน้อยจำนวน ๖ ราย คิดเป็นร้อยละ ๕.๓๑ มีภาวะอ้วนระดับ ๑ จำนวน ๒๒ ราย คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๔๗ ภาวะอ้วนระดับ ๒ จำนวน ๓๖ ราย คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๘๕ และภาวะอ้วนระดับ ๓ จำนวน ๓๑ ราย คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๔๓ จากการวิเคราะห์ความต้องการของประชาชนในชุมชนอีกครั้งพบว่าประชาชนในชุมชนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเกิดความตระหนักในการดูแลสุขภาพมีแนวความคิดในการดูแลสุขภาพตนเองและต้องการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพเพื่อลดภาวะอ้วนลงพุง

จากการดำเนินงานดูแลสุขภาพอย่างต่อเนื่องในชุมชน กลุ่มงานเวชศาสตร์ชุมชนและเวชศาสตร์ผู้สูงอายุได้ตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาระบบการดูแลสุขภาพผู้ป่วยโรคเรื้อรังเชิงรุกในชุมชน โดยส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพิ่มการเข้าถึงระบบบริการสุขภาพ ส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค จากปัญหาดังกล่าวกลุ่มงานเวชศาสตร์ชุมชนและเวชศาสตร์ผู้สูงอายุ จึงได้ดำเนินการพัฒนาระบบการดูแลสุขภาพประชาชนที่มีภาวะอ้วนลงพุงในชุมชน โดยได้จัดทำโครงการ "ดูแลใกล้ใจ คนไทยไร้พุง" ร่วมกับทีมสหสาขาวิชาชีพของโรงพยาบาลลาดกระบังกรุงเทพมหานคร ได้แก่ แพทย์ พยาบาล นักวิชาการ นักโภชนาการ นักจิตวิทยา นักกายภาพบำบัด ทันตแพทย์ และบุคลากรงานส่งเสริมสุขภาพเป็นผู้ดูแลและสนับสนุนพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้โดยเชื่อมั่นว่าผู้ที่เข้าร่วมโครงการจะมีภาวะสุขภาพที่

ดีขึ้น โดยมุ่งเน้นส่งเสริมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การบริโภคอาหาร การออกกำลังกาย และการดูแลสุขภาพ เพื่อให้ผู้เข้ารับบริการเข้าถึงบริการสุขภาพอย่างถูกต้องเหมาะสมตรงกับความต้องการและสามารถนำมาปรับใช้ให้เกิดองค์ความรู้ในการดูแลสุขภาพของประชาชนในชุมชน ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพที่ยั่งยืน สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของโรงพยาบาลลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ว่าด้วยเรื่องพัฒนาการสร้างเสริมสุขภาพเชิงรุก (HPH) และการพัฒนาเครือข่ายประสานความร่วมมือให้ประชาชนมีส่วนร่วม และสอดคล้องกับแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร (พ.ศ. ๒๕๕๖-๒๕๗๕) ระยะ ๒๐ ปี ยุทธศาสตร์ที่ ๑ มหานครปลอดภัย ข้อ ๑.๖ ปลอดภัยเมือง อาหารปลอดภัย เพื่อให้ประชาชนในชุมชนเกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสมยั่งยืนและป้องกันการเกิดผู้ป่วยรายใหม่โดยใช้แนวคิด ๓ Self and Promise คือ การมีส่วนร่วมในการดูแลตนเอง (Self-care) กำกับตนเอง (Self-regulation) ความเชื่อในความสามารถของตน (Self-efficacy) ที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรม Promise การเสริมแรงให้การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพให้คงอยู่อย่างต่อเนื่องและการ SWOT หาจุดอ่อน จุดแข็ง โอกาสพัฒนาและอุปสรรคในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพของประชาชนในชุมชน

๓. วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโครงการมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ
๒. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโครงการมีค่าดัชนีมวลกายลดลง
๓. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโครงการมีความพึงพอใจต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ

๔. เป้าหมาย

จัดโครงการ "ดูแลใกล้ใจ คนไทยไร้พุง" ในชุมชนเลียบบคลองมอญ แขวงทับยาว เขต ลาดกระบังกรุงเทพมหานคร โดยมีผู้เข้าร่วมโครงการจำนวนจำนวน ๙๕ คน

กลุ่มเป้าหมาย ประชาชนที่มีน้ำหนักเกินเกณฑ์มาตรฐานในชุมชนเลียบบคลองมอญ จำนวนทั้งสิ้น ๔๐ คน

ผู้ที่เกี่ยวข้อง จำนวน ๕๕ คน ดังนี้

- ๑.) เจ้าหน้าที่ดำเนินงาน จำนวนทั้งสิ้น ๓๕ คน (จำนวน ๕ วันๆ ละ ๗ คน)
- ๒.) วิทยากร จำนวนทั้งสิ้น ๒๐ คน (จำนวน ๕ วันๆ ละ ๔ คน)

๕. ความรู้ที่นำมาใช้ในการจัดทำรายงาน

๕.๑ SWOT Analysis

มีการนำ SWOT Analysis เป็นเครื่องมือนำมาใช้เพื่อวิเคราะห์ประเมินสถานการณ์ขององค์กร เพื่อค้นหาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค ที่เกิดขึ้นทั้งภายในและภายนอกชุมชน เพื่อนำไปวิเคราะห์และหาวิธีพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาที่เป็นอยู่ ผู้ที่ริเริ่มใช้แนวคิดนี้คือ อัลเบิร์ต ฮัมฟรีย์ (Albert Humphrey) โดยนำแนวคิดนี้มาแสดงในงานสัมมนาที่มหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด

ดังนั้น SWOT Analysis หรือ SWOT จึงเป็นเครื่องมือที่ใช้สำหรับวิเคราะห์องค์กรจาก ๔ ด้านจาก ปัจจัยภายใน และ ปัจจัยภายนอก (External Factor)

- ปัจจัยภายใน (Internal Factor) ประกอบด้วย Strengths (จุดแข็ง) และ Weakness (จุดอ่อน)

- ปัจจัยภายนอก (External Factor) ประกอบด้วย Opportunities (โอกาส) และ Treats (ภัยคุกคาม)

การวิเคราะห์ SWOT ประกอบด้วย ๔ ข้อ ดังนี้

๑. Strengths (จุดแข็ง) คือ การหาจุดแข็งในองค์กรหรือข้อได้เปรียบ
๒. Weakness (จุดอ่อน) คือ การค้นหาจุดอ่อนในองค์กรหรือข้อเสียเปรียบ ปัญหา
๓. Opportunities (โอกาส) คือ การหาโอกาสที่จะสามารถดำเนินการได้
๔. Threats (อุปสรรค) คือ ความเสี่ยง ข้อจำกัด ภัยคุกคาม อุปสรรคต่างๆ ที่มีต่อการดำเนินงานขององค์กร

๕.๒ TOWS Matrix

TOWS Matrix เป็นการจับคู่ระหว่างปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในเพื่อนำมาใช้เป็นกลยุทธ์ต่างๆ ซึ่งทำได้ ๔ แบบ ดังนี้

๑. Strengths กับ Opportunities หรือ SO ใช้จุดแข็ง ข้อได้เปรียบมากำหนดเป็นกลยุทธ์เชิงรุก
๒. Weakness กับ Opportunities หรือ WO ใช้ประโยชน์จากโอกาสเพื่อลดจุดอ่อนมากำหนดเป็นกลยุทธ์เชิงแก้ไข
๓. Strengths กับ Threats หรือ ST ใช้จุดแข็งเพื่อเลี่ยงอุปสรรคมากำหนดเป็นกลยุทธ์เชิงรับ
๔. Weakness กับ Threats หรือ WT เป็นการลดจุดอ่อนและเลี่ยงอุปสรรค เป็นกลยุทธ์เชิงป้องกัน

จากการใช้ SWOT ในการประเมินและวิเคราะห์องค์กรจากสภาพแวดล้อมภายในภายนอก วิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาสในการพัฒนาและอุปสรรคร่วมกับการทำ TOWS Matrix เพื่อจับคู่ระหว่างปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในทำให้การวางแผนกลยุทธ์ ซึ่งผู้จัดทำได้ใช้กลยุทธ์เชิงรุก (SO) โดยการนำจุดแข็งซึ่งเป็นข้อได้เปรียบและโอกาสมาใช้ในการวางแผนวิเคราะห์ชุมชน

SWOT Analysis ชุมชนเลียบคลองมอญ

จุดแข็ง (Strengths)

- ผู้บริหารของโรงพยาบาลเห็นความสำคัญและให้การสนับสนุนในการส่งเสริมสุขภาพ
- ทีมสหสาขาวิชาชีพของโรงพยาบาลลาดกระบังกรุงเทพมหานครเป็นส่วนร่วมในการส่งเสริมสุขภาพ
- โรงพยาบาลให้การสนับสนุนในด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ ยานพาหนะขนส่งในการอำนวยความสะดวกเพื่อปฏิบัติกิจกรรมในชุมชน

จุดอ่อน (Weakness)

- บุคลากรของโรงพยาบาลมีภาระกิจหลายด้านทำให้ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้อย่างเต็มที่ เช่น มีภาระกิจออกหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ หน่วยปฐมพยาบาล กิจกรรมตรวจสุขภาพ
- บุคลากรขาดทักษะการสื่อสารทำให้เกิดความเข้าใจที่ไม่ตรงกัน

โอกาส (Opportunities)

- ชุมชนมีผู้นำและคณะกรรมการชุมชนที่เข้มแข็ง
- ประชาชนในชุมชนให้ความสนใจภาวะสุขภาพ
- มีหน่วยงานภาครัฐ โรงพยาบาล ศบส. ให้ความร่วมมือให้บริการในชุมชน
- สร้างแกนนำสุขภาพในชุมชน
- มีโอกาสพัฒนาและสร้างเครือข่ายร่วมกับภาครัฐและเอกชน
- ชุมชนมีสถานที่ในการจัดกิจกรรม

อุปสรรค (Threats)

- ปัญหาสุขภาพ ทำให้ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้
- ฝนตก น้ำท่วมถนน น้ำท่วมบ้าน ไม่สามารถเดินทางมาร่วมกิจกรรมได้
- การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ ให้ความร่วมมือลดลง
- อิทธิพลของสื่อต่างๆ ที่ไม่ถูกต้อง ทำให้เกิดค่านิยมของสุขภาพที่ผิด

๕.๓ วงจรบริหารงานคุณภาพ PDCA

PDCA คือ วงจรที่พัฒนามาจากวงจรที่คิดค้นโดยนักสถิติ Walter Shewhart ผู้บุกเบิกการใช้สถิติสำหรับอุตสาหกรรม วงจรนี้เริ่มเป็นที่รู้จักกันมากขึ้นเมื่อพัฒนาขึ้นโดย W .Edwards Deming ปรมาจารย์ด้านการบริหารงานคุณภาพ เผยแพร่ให้เป็นเครื่องมือสำหรับปรับปรุงกระบวนการทำงานของพนักงานในโรงงานให้ดีขึ้น และช่วยค้นหาอุปสรรคแต่ละขั้นตอนการผลิตโดยพนักงานเอง จนวงจรนี้เป็นที่รู้จักในชื่อ วงจร Deming ต่อมาแนวคิดในวงจร PDCA สามารถนำมาใช้ในทุุกิจกรรมเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพและคุณภาพการดำเนินงาน ประกอบด้วย

- Plan คือ การวางแผนงานอย่างรอบคอบ ทั้งในหัวข้อที่ต้องการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง แก้ไขปัญหาจากการปฏิบัติงานตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่ได้กำหนดขึ้น

- Do คือ การปฏิบัติตามขั้นตอนในแผนงานที่ได้เขียนไว้อย่างเป็นระบบและมีความต่อเนื่อง

- Check คือ การตรวจสอบผลการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนของแผนงานว่ามีปัญหาอะไรเกิดขึ้น จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงแก้ไขแผนงานในขั้นตอนใด

- Act คือ การปรับปรุงแก้ไขส่วนที่มีปัญหา หรือถ้ามีปัญหาใดๆก็ยอมรับแนวทางการปฏิบัติตามแผนงานที่ได้ผลสำเร็จ เพื่อนำไปใช้ในการทำงานครั้งต่อไป

ดังนั้นการดำเนินโครงการ จึงได้มีการวางแผน (P) เพื่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายคือมีการปรับพฤติกรรมสุขภาพเกิดการรับรู้ กำกับและมีพฤติกรรม การดูแลตนเองที่ดีขึ้นและมีค่าดัชนีมวลกายลดลง รวมถึงมีความพึงพอใจต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเมื่อเข้าร่วมโครงการ โดยปฏิบัติตามขั้นตอนการดำเนินงาน (D) มีการประเมินภาวะสุขภาพ การบรรยาย กิจกรรมกลุ่ม กิจกรรมกลุ่มแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (KM) กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน (Self Help Group) การออกกำลังกาย การค้นหาบุคคลต้นแบบ (Role Model) และติดตามต่อเนื่องในเดือนที่ ๑ และเดือนที่ ๓ สรุปผลการดำเนินงานทบทวนปัญหาอุปสรรค (C) เพื่อหาแนวทางแก้ไขและนำผลข้อมูลที่ได้นำมาปรับปรุงในการดำเนินโครงการในครั้งต่อไป (A)

๕.๔ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีพฤติกรรมสุขภาพ ๓ – self and promise

การใช้แนวทางการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ โดยใช้หลัก ๓ – self ประกอบด้วย

๑. การรับรู้ความสามารถของตนเอง (Self -efficacy)
๒. การกำกับพฤติกรรมตนเอง (Self-regulation)
๓. การดูแลตนเอง (Self-care)

๑. การรับรู้ความสามารถของตนเอง (Self -efficacy) การรับรู้ความสามารถของตนเองเป็นหนึ่งในแนวคิดของแบนดูราซึ่งประกอบด้วยแนวคิดการเรียนรู้โดยการสังเกต (Observation learning) แนวคิดการควบคุมตน (Self-control) และแนวคิดการรับรู้ความสามารถของตนเอง (Perceived self - efficacy) เป็นการตัดสินใจของบุคคลเกี่ยวกับความสามารถของตนเองในการจัดการและดำเนินการกระทำพฤติกรรมให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

แบนดูรามีความเชื่อว่าการรับรู้ความสามารถของตนเองมีผลต่อการกระทำของบุคคล ถ้ามีการรับรู้ว่ามีความสามารถเราก็จะแสดงออกถึงความสามารถนั้น คนที่รับรู้ว่ามีความสามารถจะมีความอดทน อุตสาหะไม่ท้อและจะทำให้ประสบผลสำเร็จในที่สุด

การรับรู้ความสามารถของตนเองและความคาดหวังผลที่จะเกิดมีความสัมพันธ์กันมากโดยความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้ง ๒ นี้มีผลต่อการตัดสินใจที่จะทำพฤติกรรมของบุคคล

ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความสามารถของตนเองและความคาดหวังผลที่จะเกิดขึ้นดังแสดงในแผนภูมิ ๑

		ความคาดหวังเกี่ยวกับผลที่จะเกิดขึ้น	
		สูง	ต่ำ
การรับรู้ ความสามารถแห่งตน	สูง	มีแนวโน้มที่จะทำแน่นอน	มีแนวโน้มที่จะไม่ทำ
	ต่ำ	มีแนวโน้มที่จะไม่ทำ	มีแนวโน้มที่จะไม่ทำแน่นอน

แผนภูมิ ๑ ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความสามารถของตนเองและความคาดหวังผลที่จะเกิดขึ้น

ที่มา: Bandura, ๑๙๘๖

แบนดูราเสนอแหล่งการสร้างให้เกิดการรับรู้ความสามารถของตนเอง ๔ วิธี ดังนี้

๑. ประสบการณ์ที่ประสบความสำเร็จ (Master experience) แบนดูราเชื่อว่าเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด

๒. การใช้ตัวแบบ (Modeling) การสังเกตตัวแบบของพฤติกรรมที่มีความซับซ้อนและได้รับผลที่พึงใจ การใช้ตัวแบบที่ส่งผลต่อความรู้สึกจะทำให้เกิดความรู้สึกว่าสามารถทำได้

๓. การใช้คำพูดชักจูง (Verbal persuasion) ควรจะใช้ร่วมกับการทำให้บุคคลมีประสบการณ์ของความสำเร็จ

๔. การกระตุ้นทางอารมณ์ (Emotional arousal) การกระตุ้นทางอารมณ์ มีผลต่อการรับรู้ ถ้าบุคคลถูกกระตุ้นอารมณ์ทางลบ จะทำให้รู้สึกกลัว กังวล การรับรู้เกี่ยวกับความสามารถของตนเองจะต่ำ เป็นต้น

๒. การกำกับพฤติกรรมตนเอง (Self-regulation)

การกำกับพฤติกรรมตนเอง หมายถึง การแสดงออกถึงการกระทำ ในการสังเกตพฤติกรรมและการเปลี่ยนแปลงสุขภาพของตนเอง พร้อมทั้งการตั้งเป้าหมายและวางแผนในการกระทำที่จะดูแลตนเองให้มีสุขภาพดีตามที่ตั้งเป้าหมายไว้

การกำกับตนเอง (Self-regulation) ประกอบด้วย ๓ กระบวนการย่อยดังนี้

๑. การสังเกตตนเอง (Self-observation)
๒. การตัดสินตนเอง (Self-judgment)
๓. การแสดงปฏิกิริยาต่อตนเอง (Self-reaction)

๑. การสังเกตตนเอง (Self-observation) หมายถึง ความสนใจต่อลักษณะที่จำเพาะในพฤติกรรมของบุคคลอย่างพินิจพิเคราะห์ ประกอบด้วยองค์ประกอบ ๒ ประการ ได้แก่

๑.๑ การตั้งเป้าหมาย (Goal setting) หมายถึง การกำหนดพฤติกรรมเป้าหมายในพฤติกรรมที่ต้องการเปลี่ยนแปลง

๑.๒ การเตือนตนเอง (Self-monitoring) หมายถึง กระบวนการที่บุคคลสังเกตและบันทึกพฤติกรรมเป้าหมายที่เกิดขึ้นด้วยตัวเองเพื่อเป็นข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ตนเองกระทำ

๒. การตัดสินตนเอง (Self-judgment) เป็นการเปรียบเทียบผลที่ได้รับจากการกระทำกับเป้าหมายหรือมาตรฐานที่ตั้งไว้ แบนดูราเสนอว่าการตั้งเป้าหมายในการกระทำพฤติกรรมให้มีประสิทธิภาพและสะดวกต่อการตัดสินหรือประเมินพฤติกรรมตนเองนั้นควรตั้งเป้าหมายให้มีลักษณะดังนี้

๑. ควรเป็นเป้าหมายที่เฉพาะเจาะจง
๒. ควรเป็นเป้าหมายที่มีลักษณะท้าทาย
๓. ควรเป็นเป้าหมายที่ระบุแน่ชัดและมีทิศทาง
๔. ควรเป็นเป้าหมายระยะสั้น
๕. ควรเป็นเป้าหมายที่อยู่ในระดับใกล้เคียงกับความเป็นจริง

๓. การแสดงปฏิกิริยาต่อตนเอง (Self-reaction) เป็นกระบวนการสุดท้ายของการกำกับตนเอง กระบวนการนี้ทำหน้าที่ ๒ ประการคือ

๓.๑ ทำหน้าที่ตอบสนองผลการประเมินพฤติกรรมตนเอง จากกระบวนการตัดสิน ถ้าบุคคลกระทำพฤติกรรมเป้าหมายได้เท่ากับหรือสูงกว่าเป้าหมายที่ตั้งไว้บุคคลจะแสดงปฏิกิริยา

ทางบวกต่อตนเองหรือให้รางวัลแก่ตนเอง ถ้าบุคคลกระทำพฤติกรรมเป้าหมายได้ต่ำกว่าเป้าหมายที่ตั้งไว้บุคคลจะแสดงปฏิกิริยาทางลบต่อตนเองหรือให้ลงโทษตนเอง

๓.๒ ทำหน้าที่เป็นตัวจูงใจสำหรับการกระทำพฤติกรรมของตนเอง ถ้าบุคคลกระทำพฤติกรรมได้ตามเป้าหมายแล้ว จะให้สิ่งจูงใจกับตนเอง เช่น วัตถุสิ่งของ หรืออาจเป็นการใช้เวลาอิสระกับตนเอง กิจกรรมการกระทำที่ชอบ การยกย่อง ชื่นชมตนเอง เป็นต้น

ปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการกำกับตนเอง มีปัจจัยต่างๆ ดังนี้

๑. ประโยชน์ส่วนตัว (Personal benefit) การได้รับประโยชน์โดยตรงต่อตัวเขาเอง เขาก็จะยึดมั่นต่อการกำกับตนเองและจะทำให้กระบวนการกำกับตนเองคงอยู่ได้

๒. รางวัลทางสังคม (Social reward) การมีบุคคลในสังคมยกย่องชมเชย ให้การยอมรับ หรือให้รางวัล ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะช่วยให้กระบวนการกำกับตนเองของบุคคลคงอยู่ได้

๓. การสนับสนุนจากตัวแบบ (Modeling support) บุคคลที่มีมาตรฐานในการกำกับตนเอง มีต้นแบบช่วยสนับสนุนกัน

๔. ปฏิกิริยาทางลบจากผู้อื่น (Negative sanctions) บุคคลที่พัฒนามาตรฐานในการกำกับตนเองแล้วภายหลังให้รางวัลกับตนเองต่อพฤติกรรมที่ต่ำกว่ามาตรฐานก็จะทำให้บุคคลในสังคมแสดงปฏิกิริยาทางลบต่อตัวเขา ปฏิกิริยาเหล่านี้จะส่งผลให้บุคคลย้อนกลับไปใช้มาตรฐานเดิม

๕. การสนับสนุนจากสภาพแวดล้อม (Contextual support) บุคคลที่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่อดีตเคยส่งเสริมกำกับตนเองด้วยมาตรฐานระดับหนึ่งย่อมมีโอกาสกำกับตนเองด้วยมาตรฐานนั้นอีก หลีกเลี้ยงที่จะอยู่ในสถานการณ์ที่ลดมาตรฐานลงไป

๖. การลงโทษตนเอง (Self-inflicted punishment) เป็นหนทางช่วยให้บุคคลลดความไม่สบายใจจากการทำผิดมาตรฐานของตน

๓. การดูแลตนเอง (Self-care)

การดูแลตนเองเป็นพฤติกรรมการเรียนรู้อย่างหนึ่ง ในการดูแลสุขภาพให้มีภาวะความมีสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี เป็นการกระทำที่มีแบบแผน เป็นขั้นเป็นตอน มีความต่อเนื่อง และเมื่อมีการกระทำอย่างมีประสิทธิภาพจะช่วยให้ร่างกาย จิตใจและพัฒนาการดำเนินชีวิตของบุคคลนั้นไปถึงเป้าหมาย

การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพตามหลัก PROMISE model

การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพตามหลัก PROMISE model เป็นการเสริมแรงให้การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพให้คงอยู่อย่างต่อเนื่องต่อไป PROMISE model ประกอบด้วย ๖ แนวคิดย่อย ดังนี้

๑. การเสริมแรงทางบวก (Positive reinforcement :P) การเสริมแรงทางบวก
๒. การบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Result based management :R)
๓. การมองโลกในแง่ดี (Optimism :O)
๔. แรงจูงใจ (Motivation :M)
๕. การให้บริการโดยเน้นผู้ป่วยเป็นศูนย์กลาง (Individual or Client-Center:I)
๖. การเห็นคุณค่าในตัวเอง (Self-Esteem :S)

๖. กรอบแนวคิดทางการดำเนินการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

โครงการนี้ดำเนินการโดยกลุ่มงานเวชศาสตร์ชุมชนและเวชศาสตร์ผู้สูงอายุ โรงพยาบาลลาดกระบังกรุงเทพมหานคร จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานภายในทุกฝ่ายร่วมกับคณะกรรมการชุมชนเลียบคลองมอญ โดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

๖.๑ ชั้นเตรียมการ

๑. จัดทำโครงการเพื่อเสนอขออนุมัติต่อผู้อำนวยการโรงพยาบาลลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร
๒. จัดทำคำสั่ง คณะกรรมการดำเนินงาน
๓. จัดประชุมคณะกรรมการดำเนินงานเพื่อจัดทำแผนอบรมและมอบหมายงาน
๔. ประชาสัมพันธ์และคัดเลือกผู้เข้าร่วมโครงการในชุมชนเขตเลียบคลองมอญ จัดทำทะเบียนและกำหนดการโครงการ
๕. ประสานงานกับทีมสหสาขาวิชาชีพในโรงพยาบาลและคณะกรรมการชุมชน/ประธานชุมชนเลียบคลองมอญ
๖. ประสานคณะกรรมการชุมชนเพื่อเตรียมสถานที่บริเวณลานกิจกรรม ณ บ้านผู้นำชุมชนและจัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์
๗. รูปแบบการดำเนินโครงการ ดำเนินการโครงการเป็นแบบไป-กลับ จำนวน ๕ ครั้ง ในเวลา ๘.๐๐ - ๑๒.๐๐ น. โดยทีมสหสาขาวิชาชีพ กิจกรรมประกอบด้วย การประเมินภาวะสุขภาพ การให้คำปรึกษา โดยบุคลากรจากกลุ่มงานเวชศาสตร์ชุมชนและเวชศาสตร์ผู้สูงอายุ กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมด้วย ๓ อ ๒ ส. โดยทีมสหสาขาวิชาชีพ ได้แก่ แพทย์พยาบาลวิชาชีพ นักโภชนาการ นักกายภาพบำบัด ทันตแพทย์ และนักจิตวิทยา กิจกรรมกลุ่มแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (KM) กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน (Self Help Group) และค้นหาบุคคลต้นแบบ (Role Model)
๘. ประชุมวางแผนการปฏิบัติงาน ดำเนินการโครงการตามแผน
๙. ประเมินผลโครงการ สรุปผลงานส่งผู้บริหารและติดตามผล (ระยะ ๑ เดือน และ ๓ เดือน)

๖.๒ ชั้นดำเนินการจัดโครงการ

๑. ดำเนินโครงการ
  - การตรวจสุขภาพเบื้องต้น วัดความดันโลหิตและชีพจร ชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูง วัดรอบเอว คำนวณดัชนีมวลกาย
  - การบรรยายให้ความรู้กลุ่มเสี่ยงใช้หลัก ๓ อ ๒ ส. (ออกกำลังกาย อาหาร อารมณ์ สุรา และสูบบุหรี่) โดยทีมสหสาขาวิชาชีพ
  - แบ่งกลุ่มทำกิจกรรมโดยแบ่งเป็นฐาน ได้แก่ ฐานคิดวิเคราะห์แคลอรี, ฐานยาสมุนไพรและอาหารเสริม, ฐาน Healthy teeth happy life
  - กิจกรรมกลุ่มแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภาวะสุขภาพ (KM) กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน (Self Help Group) และกิจกรรมค้นหาบุคคลต้นแบบ (Role Model)
  - การออกกำลังกาย

ขั้นตอนการปฏิบัติงาน ของโครงการ	ระยะเวลาดำเนินการ											งบประมาณ (บาท)	ผู้รับผิดชอบ หลัก	รับผิดชอบ ร่วม			
	พ.ศ.๒๕๖๑			พ.ศ.๒๕๖๒													
	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.				ก.ย.		
ขั้นตอนที่ ๖ ดำเนินการฝึกอบรม ตามกำหนดการ																	
ขั้นตอนที่ ๗ ประเมินผลและสรุป โครงการเสนอ ผู้บริหาร																	

๗.ระยะเวลาดำเนินการ

ดำเนินการในปีงบประมาณ ๒๕๖๒ โครงการเป็นแบบไป - กลับ จำนวน ๕ วัน เวลา ๐๘.๐๐ - ๑๒.๐๐ น. ณ ลานกิจกรรมบ้านผู้นำชุมชน ชุมชนเลียบบคลองมอญ เขตลาดกระบัง ตั้งแต่เดือน เมษายน ๒๕๖๒ - เดือนมิถุนายน ๒๕๖๒

๘.งบประมาณ

ค่าใช้จ่ายโครงการเบิกจ่ายจากเงินนอกงบประมาณ ประเภทเงินสวัสดิการโรงพยาบาล-ลาดกระบังกรุงเทพมหานคร รายการค่าใช้จ่ายโครงการ เป็นเงินทั้งสิ้น ๓๑,๓๗๕ บาท (สามหมื่นหนึ่งพันสามร้อยเจ็ดสิบบาทถ้วน) มีรายละเอียดดังนี้

๘.๑ ค่าอาหารกลางวันผู้เข้าร่วมโครงการ และเจ้าหน้าที่ดำเนินงาน เป็นเงิน ๒๕,๐๐๐ บาท

(๕๑ คน x ๑๐๐ บาท x ๑ มื้อ x ๕ วัน

๘.๒ ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่มผู้เข้าร่วมโครงการ และเจ้าหน้าที่ดำเนินงาน เป็นเงิน ๖,๓๗๕ บาท

(๕๑ คน x ๒๕ บาท x ๑ มื้อ x ๕ วัน

รวมเป็นเงินทั้งสิ้น ๓๑,๓๗๕ บาท

(สามหมื่นหนึ่งพันสามร้อยเจ็ดสิบบาทถ้วน)

ทั้งนี้ ให้ถัวเฉลี่ยค่าใช้จ่ายได้ตามความเป็นจริงในกรณียอดใดยอดหนึ่งไม่พอจ่ายแต่ต้องไม่เกินวงเงินที่ได้รับอนุมัติ

๙. แนวทางการติดตามประเมินผล

ตัวชี้วัดของโครงการ

๙.๑ ร้อยละของผู้เข้าร่วมโครงการมี BMI ลดลงจากเดิม ร้อยละ ๗๕

ประเมินผลโครงการ

ตัวชี้วัดผลผลิต (Output)

๙.๒ ร้อยละของกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมโครงการ (เป้าหมาย ๘๐%)

๙.๓ จำนวนครั้งที่จัดกิจกรรมให้ความรู้และฝึกปฏิบัติการเลือกบริโภคอาหาร (เป้าหมาย ๕ ครั้ง)

ตัวชี้วัดผลลัพธ์ (Outcome)

๙.๔ อัตราของผู้เข้าร่วมโครงการมีการรับรู้ความสามารถ ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพได้ด้วยตนเองในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ ๗๐

๙.๕ อัตราของผู้เข้าร่วมโครงการมีการกำกับพฤติกรรมของตนเอง ในการปรับเปลี่ยน-พฤติกรรมสุขภาพได้ด้วยตนเองในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ ๗๐

๙.๖ อัตราของผู้เข้าร่วมโครงการมีพฤติกรรมการดูแลตนเอง ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพได้ด้วยตนเองในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ ๗๐

๙.๗ อัตราของผู้เข้าร่วมโครงการมีค่าดัชนีมวลกายลดลงจากก่อนเข้าร่วมโครงการ คิดเป็น ร้อยละ ๗๕ ของจำนวนผู้มีค่าดัชนีมวลกายเกินทั้งหมด

๙.๘ อัตราของผู้เข้าร่วมโครงการมีความพึงพอใจต่อโปรแกรม/กิจกรรมปรับเปลี่ยน-พฤติกรรมในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ ๗๐ ของผู้เข้าร่วมโครงการทั้งหมดการเข้าร่วมกิจกรรม

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผล

๑. มีการติดตามผลการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจำนวน ๒ ครั้ง (ระยะเวลาติดตาม ๑ เดือน และ ๓ เดือน) โดยพิจารณาจาก ค่าดัชนีมวลกาย

๒. ทำแบบประเมินพฤติกรรม การรับรู้ความสามารถในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การกำกับตนเองและมีพฤติกรรมดูแลตนเอง

๓. แบบประเมินความพึงพอใจ

๑๐. ข้อเสนอแนะ

๑. ควรมีการสร้างเครือข่ายและชุมชนต้นแบบในปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพที่เข้มแข็ง โดยมีความร่วมมือกันระหว่างเครือข่ายองค์กรภาครัฐ เช่น โรงพยาบาล ศูนย์บริการสาธารณสุข สำนักงานเขต และชุมชน

๒. ควรมีการพัฒนาขยายโอกาสในการสร้างเครือข่ายร่วมกับองค์กรเอกชน มูลนิธิ หรือสำนักงานกองทุนต่างๆ

๓. ควรมีการสร้างและพัฒนาแกนนำในชุมชนเพื่อให้สามารถดำเนินกิจกรรมได้อย่างยั่งยืน

๔. ควรมีการจัดเวทีเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ องค์กรความรู้ ปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้น เพื่อหาแนวทางการแก้ไขและพัฒนาบริการที่ตรงกับความต้องการของประชาชน

ภาคผนวก

โรคอ้วน

โรคอ้วน หมายถึง ภาวะที่ร่างกายมีไขมันที่มากเกินไป ภาวะน้ำหนักเกินและอ้วนเป็นปัจจัยเสี่ยงของโรคเรื้อรังหลายโรค ได้แก่ เบาหวาน ความดันโลหิตสูง โรคหลอดเลือดหัวใจและโรคหลอดเลือดสมอง

สาเหตุของการเกิดโรค

- เกิดจากการใช้ชีวิตที่ไม่เหมาะสม รับประทานอาหารเกินความต้องการของร่างกาย โดยเฉพาะอาหารที่มีน้ำตาล ไขมันสูง
- การมีภาวะนิ่งเฉย ขาดการออกกำลังกาย ทำให้มีไขมันส่วนเกินและสะสมเป็นไขมันภายในร่างกาย
- ความเครียด ทำให้สมองมีการหลั่งฮอร์โมนความเครียด ทำให้ร่างกายเก็บสะสมไขมันในเซลล์ได้มากขึ้น โดยเฉพาะบริเวณภายในช่องท้อง

การประเมินภาวะโภชนาการ

การประเมินภาวะโภชนาการมีหลายวิธี การใช้การคำนวณดัชนีมวลกาย (Body mass index, BMI หรือ Quetelet index) เป็นการวัดองค์ประกอบของร่างกายที่นิยมใช้อย่างแพร่หลายในผู้ที่มีอายุ ๑๘ ปีขึ้นไป โดยใช้สูตรคำนวณคือ

$$\text{BMI} = \frac{\text{น้ำหนักตัวเป็นกิโลกรัม}}{\text{}}$$

(ความสูงเป็นเมตร) ๒

เกณฑ์ในการประเมินค่าดัชนีมวลกายของคนเอเชีย (กรมอนามัย) มีดังนี้

- ค่า BMI น้อยกว่า ๑๘.๕ กก/ม² หมายถึง น้ำหนักน้อย/ผอม
- ค่า BMI ๑๘.๕-๒๒.๙ กก/ม² หมายถึง น้ำหนักปกติ/สุขภาพดี
- ค่า BMI ๒๓-๒๔.๙ กก/ม² หมายถึง ท้วม/มีภาวะอ้วนระดับที่ ๑
- ค่า BMI ๒๕-๒๙.๙ กก/ม² หมายถึง อ้วน/มีภาวะอ้วนระดับ ๒
- ค่า BMI ตั้งแต่ ๓๐ กก/ม² ขึ้นไป หมายถึง อ้วนมาก/มีภาวะอ้วนระดับ ๓

ผลกระทบของโรคต่อร่างกาย

ภาวะอ้วน ส่งผลกระทบต่อการทำงานของระบบต่างๆทำให้เกิดปัญหาสุขภาพ ดังนี้

๑. ผลกระทบทางด้านร่างกาย

๑.๑ ระบบหัวใจและหลอดเลือด ทำให้หลอดเลือดแข็ง มีความดันโลหิตสูง โรคหัวใจขาดเลือด โรคหลอดเลือดสมอง เป็นต้น

๑.๒ ความผิดปกติของกระดูกและข้อ ทำให้ข้อเสื่อม เช่น เข่าเสื่อม มีปัญหาข้อสะโพก

๑.๓ ความผิดปกติของระบบการหายใจ มักหายใจเร็วตื่น และนอนกรนในรายที่เป็นรุนแรง หายใจขณะหลับและเมื่อเป็นในระยะเวลาอันยาวนานอาจมีภาวะหัวใจล้มเหลวและเสียชีวิต

๑.๔ นิ่วในถุงน้ำดี เกิดเนื่องจากมีระดับคอเลสเตอรอล (Cholesterol) ในน้ำดีสูง กรดน้ำดีและไขมัน ประเภทฟอสโฟไลปิด (Phospholipids) ไม่ได้เพิ่มเป็นสัดส่วนที่สอดคล้องกัน การที่ถุงน้ำดีมีการบีบตัวน้อยทำให้มีความเสี่ยงต่อการเกิดนิ่วในถุงน้ำดี

๑.๕ ภาวะการต่อต้านอินซูลิน (Insulin Resistance) ทำให้มีความเสี่ยงต่อการเกิดภาวะผิดปกติของอินซูลินนำไปสู่การเกิดโรคเบาหวานชนิดที่ ๒

๒. ผลกระทบทางด้านจิตใจ อารมณ์ และสังคม โรคอ้วนอาจทำให้สูญเสียภาพลักษณ์และบุคลิกภาพ

แนวทางการควบคุมน้ำหนัก

แนวทางการควบคุมน้ำหนักที่สำคัญมี ๒ แนวทาง คือ

๑. การไม่ใช้ยา ได้แก่ การออกกำลังกาย การควบคุมอาหาร การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

๒. การใช้ยาและการผ่าตัดเพื่อการรักษาโรคอ้วน

แบบประเมิน ก่อน-หลัง เข้าร่วมโครงการ
โครงการ"ดูแลจิตใจ คนไทยไร้พุง" ปี ๒๕๖๒

ชื่อ..... นามสกุล.....

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่าง หรือ กรอกข้อมูลตามความเป็นจริงของท่าน

- เพศ ชาย หญิง
- อายุ.....ปี
- ระดับการศึกษา ต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรี สูงกว่าปริญญาตรี
- สุขภาพโดยรวมของท่าน แข็งแรง ป่วยมีโรคแทรกซ้อนคือ.....
- โรคที่เสี่ยง.....

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่าง ตามความเป็นจริงเกี่ยวกับพฤติกรรมสุขภาพของท่าน ก่อนเข้าร่วมโครงการ

ประเด็นพิจารณา	ระดับความเป็นจริงที่ปรากฏกับฉัน			
	จริงมาก (๕)	จริง (๓)	จริงบ้าง (๒)	ไม่จริง (๑)
๑.)การรับรู้ความสามารถในการปรับพฤติกรรมตนเองได้				
๑. สามารถปฏิบัติตามคำแนะนำของบุคลากรการแพทย์ได้อย่างเคร่งครัด				
๒. สามารถแบ่งตารางเวลาแต่ละวันในการออกกำลังกายเพื่อดูแลสุขภาพด้วยตนเอง				
๓. สามารถเลือกทานอาหารที่มีประโยชน์พอเพียงกับฉันได้โดยไม่พึ่งยา/สิ่งเสพติด/ ของมีเนมา				
๔. สามารถหาวิธีผ่อนคลายความเครียดที่เหมาะสมกับฉันอย่างได้ผลโดยไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ				
๕. สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพของตนเองให้เป็นไปในทางที่ดีขึ้นกว่าเดิม ได้แน่นอน				
๒.)การกำกับพฤติกรรมสุขภาพตนเอง				
๑. ฉันหมั่นสังเกต/ใส่ใจถึงอารมณ์ ความอยากและสิ่งผิดปกติที่เกิดขึ้นกับสุขภาพของฉัน				
๒. ฉันบันทึกการปฏิบัติตนสม่ำเสมอเพื่อควบคุมกำกับภาวะพฤติกรรมสุขภาพตนเองให้ดีขึ้น				
๓. ฉันใส่ใจกับปริมาณและคุณค่าทางโภชนาการของอาหารที่รับประทานในแต่ละวัน				

๔. ฉันวางเป้าหมายให้ตนเองมีความสุขที่ดีและหมั่นดูแลสุขภาพให้ไปสู่เป้าหมายนั้นให้ได้				
๕. ฉันใส่ใจสุขภาพของตนเองมากขึ้น เมื่อพบว่าตนเองมีภาวะเสี่ยงต่อการเกิดโรคเรื้อรัง				
๓.)การดูแลสุขภาพตนเอง				
๑. ฉันตรวจสุขภาพสม่ำเสมอและปฏิบัติตามคำแนะนำของแพทย์อย่างเคร่งครัด				
๒. ฉันศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับสุขภาพเพื่อนำมาใช้ในการดูแลสุขภาพตนเองอยู่เสมอ				
๓. ฉันหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ เสพสิ่งเสพติดและของมีนเมาทุกชนิดได้				
๔. ฉันรับประทานอาหารที่ได้คุณค่าพอประมาณเหมาะสมกับวัยและภาวะสุขภาพฉันในทุกมื้อ				
๕. ฉันออกกำลังกายเป็นประจำด้วยวิธีที่เหมาะสมกับสุขภาพและชีวิตประจำวันของฉัน				
๖. ฉันจัดการกับปัญหาและภารกิจในชีวิตให้สำเร็จได้ด้วยการมองโลกในแง่ดีเสมอ				
๗. ฉันนอนหลับพักผ่อนได้อย่างเพียงพอในแต่ละวัน				

แบบประเมินความพึงพอใจ
โครงการ"ดูแลใกล้ใจ คนไทยไร้พุง" ปี ๒๕๖๒

ประเด็นพิจารณา	ระดับความคิดเห็น				
	ดีมาก (๕)	ดี (๔)	ปานกลาง (๓)	พอใช้ (๒)	ควรปรับปรุง (๑)
๑.ฉันสามารถนำประสบการณ์จากการเข้าร่วมกิจกรรมครั้งนี้ไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้จริง					
๒.เจ้าหน้าที่ประจำโครงการฯ ดูแลเอาใจใส่ และให้คำแนะนำแก่ฉันเป็นอย่างดี					
๓.ฉันได้เรียนรู้และฝึกทักษะด้านการดูแลสุขภาพที่สอดคล้องกับความต้องการของฉัน					
๔.ฉันมีแรงจูงใจในการดูแลสุขภาพตนเองเพิ่มมากขึ้นหลังจากเข้าร่วมกิจกรรมโครงการนี้					
๕.ฉันมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพตนเองจากโครงการนี้					
๖.ฉันพอใจกับสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆในการจัดกิจกรรม/โครงการครั้งนี้					
๗.ประโยชน์ที่ฉันได้รับคุ้มค่ากับเวลาที่ฉันเสียไปในการเข้าร่วมกิจกรรมนี้					
๘.ความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมโครงการครั้งนี้โดยภาพรวม					

ความรู้สึที่เข้ารับการอบรมโครงการครั้งนี้

.....

.....

.....

ท่านได้ประโยชน์จากโครงการนี้อย่างไร

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ / ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม

.....

.....

.....